SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№ 8 (3) - 2023

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ

ELECTRONIC JOURNAL

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SCP1342V3I8Y2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 8 (3)-2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликов Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Рахман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич –филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуротовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа октори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шохида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васила Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович –сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич –сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Crossref DOI:

Таҳририят Crossref DOI нинг расмий аъзоси ҳисобланади ва 10.47.390 DOI префиксига эга. Ҳар бир нашр ва илмий мақолага индивидуал Crossref DOI рақами берилади.

Google Scholar

Журнал Google Scholar (Академия) да индексацияланади.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:
Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Воҳидова Комила Абдуллозизовна
"ЭЛ БАЙРОҒИ" ГАЗЕТАСИ ҲАҚИДА 11-17

Сулайманов Саламат Арепбаевич
ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН МУХТОР ВИЛОЯТИДА ҚУРУҚЛИК ВА СУВ ТРАНСПОРТИ: МУАММО ВА ЕЧИМЛАР (1924-1932 ЙЙ) 18-24

Раупов Холмамат
ЎЗБЕКИСТОН ҲУДУДИДА УРАН КОНЛАРИНИ ЎЗЛАШТИРИШ ТАРИХИ 25-32

Мажидов Анвар Сиражович
ИМПЕРИЯ МУСТАМЛАКАЧИЛИК СИЁСАТИНИНГ ТУРКИСТОН ТУБ ХАЛҚЛАРИНИНГ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ВА ФУҚАРОЛИК АҲВОЛИГА ТАЪСИРИ (СИРДАРЁ ВИЛОЯТИ МИСОЛИДА) 33-40

Begamova Nasiba Xolmurzayevna
FERMER XOʻJALIKLARI VA KLASTER TIZIMI UCHUN OʻRTA MAʼLUMOTLI MUTAXASSISLARNI TAYYORLASH TIZIMIDAGI YUTUQLAR VA MUAMMOLAR (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA) 41-48

Алланазаров Мурот Мирзаевич
БУХОРО ХАЛҚ СОВЕТ РЕСПУБЛИКАСИ НОЗИРЛАР ШЎРОСИ ВА МИЛЛИЙ РАҲБАР ХОДИМЛАР ФАОЛИЯТИ ХУСУСИДА 49-54

Ismoilova Feruza Ibragimovna
URUSH YILLARIDA XOTIN-QIZLARNING ILM-FAN VA MADANIYAT SOHALARIDAGI XIZMATLARI 55-59

Tursunov Xurshid Nasriddinovich
OʻZBEKISTONDA MUSTAQILLIK YILLARIDA TARIXCHI KADRLAR TAYYORLASH SOHASI HUQUQIY ASOSLARINING YARATILISHI 60-64

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Yuldosheva Gulnoza Abdinabiyevna
THE ROLE OF THE DIGITAL ECONOMY IN MODELING THE FINANCIAL ACTIVITIES OF ENTERPRISES 65-70

Oromidinov Muzaffar Pardabayevich
DIRECTIONS FOR IMPROVING INTERNAL AUDIT IN COMMERCIAL BANKS 71-75

Худайназарова Дилором Хайруллаевна
ТЎҚИМАЧИЛИК САНОАТИ КОРХОНАЛАРИНИНГ ЯШИЛ ИҚТИСОДИЁТ ДОИРАСИДАГИ РИСКЛАРИНИ СТРАТЕГИК ТРАНСФОРМАЦИЯЛАШ ИСТИҚБОЛЛАРИ 76-84

To'lakov Ulug'bek Toshmamatovich, Jo'rayev Sirojiddin Muxiddin o'g'li
KO'CHMAS MULKNI SOLIQQA TORTISHDA XORIJIY DAVLATLARDA AMALGA OSHIRILGAN ISLOHOTLAR 85-92

Xudayberganov Dilshod Tuxtabayevich
MINTAQADA XIZMAT TURLARIDAN SAMARALI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI 93-98

Turobov Sherzod Alisherovich
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA UY XO'JALIKLARI TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT SIYOSATI 99-105

Шамсиев Нодир Муратович
МЕТОДЫ ОЦЕНКИ ПОКАЗАТЕЛЕЙ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ ПРИ АНАЛИЗЕ РЕЙТИНГОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ИХ КАЧЕСТВЕННОЕ ОПИСАНИЕ 106-110

Zaripova Moxira Zarip qizi
AGRAR SOHAGA XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI 111-114

Узайдуллаев Шерзод Шукуруллаевич
ЎЗБЕКИСТОНДА ИННОВАЦИОН ИНФРАТУЗИЛМАНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ОМИЛЛАРИ 115-121

Atabayeva Karomat Rajabovna, Rajabova Maftuna Farhod qizi
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINING RIVOJLANISHI VA TAHLILI 122-127

Жумаева Мухлиса Абдуғани қизи
МАМЛАКАТДА АЁЛЛАР ТАДБИРКОРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МЕХАНИЗМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ 128-137

Камалов Акмал Сайдакбарович, Саматов Ғаффор Аллақулович
ГЕОИҚТИСОДИЙ МУНОСАБАТЛАР ШАРОИТИДА ТРАНСПОРТ ЛОЙИҲАЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШГА БЎЛГАН ЁНДАШУВЛАРНИНГ ТАҲЛИЛИ 138-150

Мамадиёров Олимжон Умарович
ОЗИҚ-ОВҚАТ ХАВФСИЗЛИГИ ТАЪМИНЛАШ НАЗАРИЯЛАРИ ЭВОЛЮЦИЯСИ........ 151-158

Раббимов Жахонгир Эшбоевич
ТИЖОРАТ БАНКЛАРИДА ОПЕРАЦИОН РИСКЛАРНИНГ МОҲИЯТИ, УЛАРНИНГ ЮЗАГА КЕЛИШ САБАБЛАРИ 159-164

Кулибоев Азамат Шоназарович
ДАВЛАТ ТИББИЁТ ТАШКИЛОТЛАРИДА БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИНИНГ УСЛУБИЙ АСОСЛАРИ 165-174

Гадоев Сўҳроб Жумакулович
ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ КРЕДИТИНИНГ ТАЪМИНОТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎЛЛАРИ 175-181

Бекжанов Дилмурад Йўлдашович
ЭМПИРИК ТАДҚИҚОТ НАТИЖАЛАРИ АСОСИДА ТУРИСТИК ДЕСТИНАЦИОН МЕНЕЖМЕНТ ЖАРАЁНИ ИШТИРОКЧИЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ БАҲОЛАШ 182-193

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Boydadayev Abdurroxmon Tolibjon o‘g‘li
SHARQ VA G‘ARB IRRATSIONAL FALSAFASIDA PANTEISTIK QARASHLARNING QIYOSIY TAHLILI (J.RUMIY VA F.NITSSHE FALSAFASI MISOLIDA) 194-200

Xayridinov Abbosxon Anvarovich
GLOBALLASHUV JARAYONIDA MA’NAVIY MA’RIFIY INQIROZLARNING OLDINI OLISHDA MARKAZIY OSIYO QADRIYATLARINI YUKSALTIRISH ISTIQBOLLARI 201-205

Quramboyev Alisher Maxsudovich
TEMURIYLAR DAVRIDA IJTIMOIY ADOLAT TAMOYILLARINING AMAL QILISHI 206-211

Jo‘rayev Alisher Tulqinboyevich
JAMIYAT MILLIY ASOSLARINI MUSTAHKAMLASH – DAVLATNING USTUVOR MAQSADI 212-217

Turabova Sevara Kattaqulovna
ILMIY BAHS FENOMENINING MANTIQIY– GNOSEOLOGIK MAQOMINI O‘RGANISHDA KONSEPTUAL-METODOLOGIK YONDOSHUV 218-224

Пардаева Марҳабо Давлатовна
АЛИШЕР НАВОИЙ АСАРЛАРИДА ИЛМГА ОИД ҚАРАШЛАРИНИНГ НАҚШБАНДИЯ ҒОЯЛАРИ БИЛАН УЙҒУНЛИГИ 225-233

Qutlimuratov Sardorbek Rustamovich
NIKOH MUNOSABATLARINING TADRIJIY RIVOJLANISHI 234-240

Tursunkulova Shaxnoza Tuychiyevna
DINIY MANBALARDA GO‘ZALLIK TO‘G‘RISIDAGI FALSAFIY QARASHLAR 241-246

Юсупова Феруза Зойировна
АХЛОҚИЙ ИДЕАЛ – ЁШЛАР МАЪНАВИЙ ЮКСАЛИШИНИНГ МЕЗОНИ 247-251

Teshaboev Muhiddin Marifovich
IJTIMOIY ADOLATNI TA’MINLASHNING PRINSIPIAL MASALALARI 252-257

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Soatova Nodira Isomitdinovna
LIRO-EPIK ASARLARDA POETIK FIKRNING BADIIY IFODASI 258-265

Narmuratov Zayniddin Radjabovich
FRAZEOLOGIK BIRLIKLAR LINGVOMADANIY BIRLIK SIFATIDA 266-269

Yusupova Omina Muhammadzoir kizi
DIFFERENT CLASSIFICATION OF FAIRYTALE DISCOURSE IN WORLD AND UZBEK FOLKLORE 270-276

Бозорова Хулкар Одинакуловна
РУССКИЙ ЯЗЫК КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ СОДЕРЖАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ 277-282

Matyakubov Oybek Quralbayevich
KOGNITIV TILSHUNOSLIKDA «KONSEPT» TUSHUNCHASI 283-288

Фатуллаева Камола Рахматуллаевна
ТЕРМИНЛАРНИНГ БЕЛГИЛАРИ ВА УЛАРНИНГ ТАСНИФИ 289-293

Karimjonova Shahlo Ravshanjonovna
O‘ZBEK TILIDA KAUZATIV FE’LLARNING YASALISH USULLARI 294-299

Xamzayev Otaxon Erkinovich
INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA KASB-HUNARGA OIDMAQOLLARNING CHOG‘ISHTIRMA TAHLILI 300-305

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

Абдурахманова Нодирахон
ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СМАРТ-КОНТРАКТОВ В СНГ 306-310

Сафоева Садокат Мусоевна
ЭКОСИСТЕМА СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ: ИССЛЕДОВАНИЕ РОЛЕЙ ЗАИНТЕРЕСОВАННЫХ СТОРОН В КОНТЕКСТЕ ГРАЖДАНСКОГО ПРАВА 311-320

Абдуллаева Маликабону Эркин қизи
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ СОҲАСИДА КОРРУПЦИЯНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШГА ОИД АЙРИМ ХОРИЖИЙ ДАВЛАТЛАР ТАЖРИБАСИНИНГ ҚИЁСИЙ ҲУҚУҚИЙ ТАҲЛИЛИ 321-330

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Zoirova Lola Xamidovna
TIBBIYOT OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA “INSON ORGANIZMINING RADIATSIYAGA SEZGIRLIGI” MAVZUSINI O‘QITISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN

FOYDALANISH 331-336

Ibragimov A’lamjon Amrilloyevich
KOGNITIV SIFATLARNING UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANISHGA TA’SIRI (MAKTAB PEDAGOG XODIMLARI MISOLIDA) 337-343

Madaminov Azimbek Egamberganovich, Xalillayev O‘ktam Sobir o‘g‘li
YOSH GANDBOLCHI DARVOZABONLARNI O‘YIN TEXNIKASIGA O‘RGATISH 344-349

Fayzullaeva Madina Abdumumin kizi
ANALYSIS OF THE POSITIVE IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGIES ON THE MOTIVATION AND KNOWLEDGE OF STUDENTS IN THE DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL PROCESS 350-355

Джумаева Хулкархан Мухаммаджоновна
ВНУТРЕННИЕ УГРОЗЫ, НЕГАТИВНО ВЛИЯЮЩИЕ НА ДУХОВНОСТЬ СТУДЕНТОВ.. 356-361

Islomova Madina Asqarovna
INTEGRATSIYALASHGAN SUN’IY INTELLEKT TOMONIDAN YARATILGAN CHATGPT BOT YORDAMIDA NEMIS TILI O‘QITISHNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH 362-368

Raxmatova Mexrinoz Majitovna
YOSHLAR MA’NAVIY SALOHIYATINI O‘RGANISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 369-373

Абдукаюмова Наргиза Райимовна
ЮҚОРИ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИНИНГ МАДАНИЙ–ИНТЕЛЛЕКТУАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ДИДАКТИК ШАРТЛАРИ 374-384

Norboyev Farxod Chorshanbiyevich
KREATIVLIK VA INNOVATSIYA BORASIDA ZAMONAVIY NAZARIYALAR 385-390

Borasheva Aybolgan
EXPLORING JAMES MCCROSKEY'S RESEARCH ON WILLINGNESS TO COMMUNICATE IN L1 CONTEXTS: IMPLICATIONS FOR LANGUAGE TEACHING AND LEARNING 391-398

Fayzullayeva Gulchexra Sharipboyevna
KOGNITIV TADQIQOTLARNING FANLARARO TUSHUNCHA SIFATIDAGI MOHIYATI VA MANTIQIY TAHLILI 399-409

Boboraximov Sanjar Malikjanovich
MAKTABDA O‘QUVCHILARNI JISMONIY TARBIYALASHNING ZARURATI VA UNGA QO‘YILADIGAN TALABLAR 410-414

Salimova Shahlo Sayfulloyevna
XAVFSIZ TA’LIM MUHITI MONITORINGINING AHAMIYATI 415-421

Sayfiddinova Jamila Ziyodulla qizi
METHODOLOGY FOR THE DEVELOPMENT OF LOGICAL REASONING IN PRIMARY SCHOOL PUPILS 422-427

Xamroyev Samijon Salimovich
SPORT TO'GARAKLARI ORQALI TALABALARNING JISMONIY MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH KOMPONENTLARI 428-433

Kattaeva Feruza Shakirovna
DEVELOPING STUDENTS SOCIO-CULTURAL COMPETENCE BY USING SOCIO CULTURAL DISCOURSE ANALYSIS METHOD 434-441

G'ofurov Azizbek Umarjonovich
BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA FANI O'QITUVCHILARINI TAYYORLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 442-447

Abduraximova Umida Shuxratovna
BO'LAJAK TARJIMONLARNING LINGVOMADANIY VA KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 448-454

Obidova Gulmira Kuzibaevna
INGLIZ TILINI O'RGANISH JARAYONIDA TEXNIKA TA'LIM YO'NALISHI TALABALARIDA EKOLOGIK MADANIYAT ASOSLARINI SHAKLLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA INTERAKTIV METODLAR 455-460

Axmadaliyeva Xosiyatposhsho Abduxayotovna
PROFESSINAL TA'LIM YO'NALISHLARIDA TAHSIL OLAYOTGAN O'QUVCHILARNING INGLIZ TILIDAN KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI AUTENTIK MATERIALLAR ORQALI TAKOMILLASHTIRISH 461-469

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари. -№ 8 (3)-2023.
ISSN: 2181-1342 (Online)
https://scienceproblems.uz

13.00.00- Педагогика фанлари

Boboraximov Sanjar Malikjanovich
Farg'ona davlat universiteti tadqiqotchisi

MAKTABDA O'QUVCHILARNI JISMONIY TARBIYALASHNING ZARURATI VA UNGA QO'YILADIGAN TALABLAR

Annotatsiya. Mazkur maqolada yosh avlodni har tomonlama, jumladan aqliy, ma'naviy-axloqiy va jismoniy jihatdan rivojlanishida jismoniy tarbiyaning o'rni katta ekanligi hamda o'quvchilarning jismoniy tayyorgarligi, jismoniy faollikni tashkil etishning malaka va ko'nikmalariga o'rgatish, jismoniy tarbiya nazariyasining asosiy bilimlarini o'zlashtirishda qo'yiladigan talablar bayon qilingan.
Kalit so'zlar: umumiy o'rta ta'lim, o'quv jarayoni, jismoniy tarbiya, jismoniy rivojlanish, bolalar organizmi, sog'lomlashtiruvchi bilim, modernizatsiya, ta'lim standartlari.

Boborakhimov Sanjar Malikjanovich
researcher of Fergana State University

THE NEED FOR PHYSICAL EDUCATION OF STUDENTS AT SCHOOL AND THE REQUIREMENTS FOR IT

Abstract. In this article, the importance of physical education in the development of the young generation in all aspects, including mental, spiritual, moral and physical aspects, as well as the physical fitness of students, training in the skills and abilities of organizing physical activity, the basic theory of physical education the requirements for mastering knowledge are stated.
Key words: general secondary education, educational process, physical education, physical development, children's body, healthy knowledge, modernization, educational standards.

Боборахимов Санжар Маликьянович
исследователя Ферганского государственного университета

НЕОБХОДИМОСТЬ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ УЧАЩИХСЯ В ШКОЛЕ И ТРЕБОВАНИЯ К НЕМУ

Аннотация. В данной статье раскрывается роль физического воспитания в развитии подрастающего поколения во всех аспектах, в том числе умственном, духовно-нравственном и физическом, а также значение физической подготовки студентов, обучения навыкам и умениям организации двигательной деятельности, изложены основы теории физического воспитания, требования к усвоению знаний.
Ключевые слова: общее среднее образование, образовательный процесс, физическое воспитание, физическое развитие, детский организм, оздоровительные знания, модернизация, образовательные стандарты.

DOI: https://doi.org/10.47390/SCP1342V3I8Y2023N58

Kirish. Dunyo amaliyotida maktab yoshidan boshlab oʻquvchilar organizmining shakli va funksiyalarini takomillashtirish, harakatlantiruvchi bilimlar, mahorat va koʻnikmalarni shakllantirish va jismoniy sifatlarni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik jarayonlar alohida oʻrin egallaydi. Umumiy oʻrta taʼlimni rivojlantirishning zamonaviy dasturlarida oʻquv jarayonlarining mahsuldor oʻqitishga transformatsiyasi jismoniy tarbiya mashgʻulotlarida ham oʻz aksini topib, bunda jismoniy mashqlar xususiyatlari, oʻquvchi va pedagoglarning hamkorlikdagi harakatlari asosida bosqichlashtirish, darslarning jismoniy dinamik vaziyatlar imkoniyatlaridan maqsadli foydalanish koʻzda tutiladi. Koʻp sonli tadqiqotlarda, bolalar organizmi salomatligini yaxshiligini va uni maktabda oʻqishga muvaffaqiyatliroq adaptatsiya qilishiga imkon beruvchi adaptiv imkoniyatlarini belgilaydigan va jismoniy tarbiya mashgʻulotlari bilan muntazam shugʻullanishi paytida yetarlicha yuqori immunologik statusga ega boʻlgan bolalarning harakat maqomini yuqori darajada boʻlishi aniqlangan.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Pedagog olim Sh.X.Xankeldiyev tadqiqotlarida jismoniy tarbiya boʻyicha oʻquv jarayonida trenirovkaning samarasini oʻrganib, unda harakat tayyorgarligi koʻrsatkichlarining darajada oʻsishi, harakat malakalari va koʻnikmalarini oʻzlashtirishning yuqori darajaga yetishi taʼkidlangan[9].

Sportlashtirilgan jismoniy tarbiyaning zamonaviy talqini xorijda keng tarqalgan va ommalashganligini koʻrish mumkin. Misol uchun, N.Durant keltirgan maʼlumotlarga koʻra, Yangi Zelandiyada sport taʼlimi 10-sinflarda jismoniy tarbiyani oʻqitishning yagona uslubiyati sifatida qabul qilingan[10:234]. Bunda, sport taʼlimining maqsadi – kompetentli, intiluvchan va bilimli sportchi shaxsini shakllantirishdan iborat.

Atrof-muhitning oʻzgaruvchanligi bilan bogʻliq hududiy xususiyatlari spetsifikasini hisobga olgan holda, gipodinamiyani odam organizmga taʼsirini tavsiflovchi eng muhim integral koʻrsatkich – uning biologik tizimlarini tashqi muhitni noqulay omillariga barqarorligini oʻzgarishi hisoblanadi. Shundan kelib chiqqan holda, kichik maktab yoshidagi oʻquvchilarning jismoniy maqomini, ularda yilning har xil mavsumlaridagi oʻzgarishlari dinamikasini oʻrganish – pedagogika fanning dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi.

Oʻzbek olimi A.A.Abdullayev oʻquvchilarning jismoniy tarbiyalashdagi kamchilik sifatida yuqori darajadagi talablar bilan pedagoglarni, ularni amaliyotda amalga oshirish imkoniyatlari oʻrtasidagi ziddiyatlarni mavjudligini koʻrsatgan[1:52]. U umumtaʼlim maktablarida jismoniy tarbiya samaradorligini oshirish maqsadida milliy, taʼlim, tabaqalashtirilgan, trenirovka, sport turlari, kundalik va boshqa jihatlarni hisobga olishni taklif qilgan. Boshqa bir olim T.S.Usmanxodjayev, oʻquvchilar jismoniy tarbiyasining asosiy maqsadi salomatlikni mustahkamlash va jismoniy mashqlar bilan mustaqil shugʻullanishga ongli ehtiyojni yaratish asosida erishiladigan normal jismoniy rivojlanishga koʻmaklashish hisoblanadi, deb taʼkidlagan[2; 8]. Dasturda keltirilgan jismoniy tarbiya vositalarini tasnifi boshlangʻich sinf oʻquvchilarining jismoniy sifatlarini birgalikda rivojlantirishni taʼminlaydigan yangi yondashuvlarni aks etadi. Lekin, bolalarning jismoniy rivojlanishi jarayoniga koʻmaklashadigan milliy harakatli oʻyinlarni va jismoniy mashqlarni tanlash paytida qanday tamoyillar va mezonlardan kelib chiqilgani tushunarsizligicha qolmoqda[4; 7;].

Natijalar. Maktabda jismoniy tarbiya – bu oʻquvchilarning jismoniy tayyorgarligidan, jismoniy faollikni tashkil etish malaka va koʻnikmalariga oʻrgatishdan, jismoniy tarbiya

nazariyasining asosiy bilimlarini oʻzlashtirishdan iborat boʻlgan murakkab, koʻp qirrali jarayondir.

Yosh avlodni har tomonlama, jumladan aqliy, maʼnaviy-axloqiy va jismoniy jihatdan rivojlanishida jismoniy tarbiya asosiy oʻrinlardan birini egallaydi. Chunki jismoniy tarbiya oʻquvchilarni sogʻlom va baquvvat qilib oʻstirishni oʻz oldiga maqsad qilib qoʻyadi. Jismoniy tarbiya oʻquvchi-yoshlarning sogʻliqlarini mustahkamlash bilan birgalikda organizmini chiniqtirish, jismoniy jihatdan toʻgʻri rivojlanishini hamda uning ishlash qobiliyatini oshirishni taʼminlaydi. Oʻquvchilarda oʻz sogʻliklarini asrash, uni doimo saqlash uchun gʻamxoʻrlik qilish tuygʻularini rivojlantirish, oʻquvchilarda yangi harakat turlari borasida koʻnikma va malakalar hosil qilish, ularni jismoniy tarbiyaga oid maxsus bilimlar bilan qurollantiradi. Jismoniy tarbiya fani oʻquvchilarning yoshiga, jinsiga muvofiq keladigan (kuch, tezkorlik, chaqqonlik, sabr-toqat, sabot-matonat, chidamlilik, iroda va hissiyotni boshqara olish) sifatlarini takomillashtirish, ularda shaxsiy gigiyenani saqlashga nisbatan ongli munosabatni oʻstiradi.

Muhokama. Jismoniy tarbiyaga doir nazariy bilimlarni egallash va oʻquvchilarning jismoniy imkoniyatlarini rivojlantirishdek vazifalarni hal etish jismoniy tarbiyani tashkil etish masalasida yangi yechimlarni qidirib topishdir. Bu esa bizningcha, quyidagi ishlarni amalga oshirishni talab etadi:

1. Umumtaʼlim maktab oʻquvchilarida turlicha jismoniy tayyorgarlikka ega boʻlgan oʻquvchilar boʻlishini hisobga olib, ularni guruhlashtirish va har bir guruhga mos va xos boʻlgan mashqlar majmuasini oʻtkazish;

2. Oʻquv-mashgʻulot jarayonini yanada yaxshilashga qaratilgan turli usul va uslublarni oʻqitishning yangi ilgʻor pedagogik tajriba asosida qoʻllashga erishish;

3. Oʻquvchilarning jismoniy tayyorgarligi va salomatlik darajasini belgilab beruvchi “Alpomish” va “Barchinoy” maxsus test sinovlarini har bir bosqichi bo'yicha har bir o'quv choragi oxirida maxsus test-sinov mashqlari boʻyicha musobaqalar tashkil etish va oʻtkazish.

Soʻngi yillarda yangi Oʻzbekistonda umumtaʼlim maktablaridagi jismoniy tarbiya boʻyicha amalga oshirilayotgan dasturlarni modernizatsiya qilish zarurati yuzaga kelgan. Shaxsni barkamol rivojlanishiga koʻmaklashish maqsadida 1–11-sinf oʻquvchilarining jismoniy tarbiya dasturi harakat qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilganligi bilan ajralib turadi. Dasturni amalga oshirishda quyidagi vazifalarni hal qilish maqsadga muvofiq:

salomatlikni saqlash va mustahkamlash, normal jismoniy rivojlanishni taʼminlash;

zaruriy harakat malakalari va koʻnikmalari majmuasini shakllantirish;

jismoniy tarbiya va sport sohasida maxsus bilimlar tizimini shakllantirish;

salomatlikni saqlash, mustahkamlash va jismoniy konditsiyalarni kerakli darajada qoʻllab-quvvatlab turish maqsadida jismoniy mashqlar bilan mustaqil shugʻullanish malakasi va ehtiyojini tarbiyalash, shaxsni rivojlantirish, axloqiy va irodaviy sifatlarni tarbiyalash.

Jismoniy tarbiya boʻyicha taʼlim standartlarining asosiy holatlari bilan jismoniy tarbiya boʻyicha kichik maktab yoshidagi oʻquvchilar uchun taxminiy dasturlarni taqqoslash muhim vazifalardan biridir[6]. Amaliyotchilar va olimlarning aksariyat koʻpchiligi jismoniy tarbiyaning yakuniy maqsadi – oʻquvchilarning sogʻlom boʻlishi, deb hisoblashadi.

Keyingi yillarda yuqori samaradorlikni namoyon qilgan oʻquvchilarning jismoniy tarbiyasi sohasidagi innovatsiyalardan “sportizatsiya” deb nomlangan yoʻnalishni misol keltirish mumkin[3:26].

Oʻquvchilarning jismoniy tarbiyalashning mazkur yoʻnalishini shakllantirishning asosiy maqsadi sportning juda katta kreativ potensiali – jismoniy salomatlikni shakllantirish uchun yoʻnaltirishdan iborat.

Jismoniy tarbiya darslarini harakat sifatlarini takomillashtirishga yoʻnaltirilgan trenirovka qilish bilan oʻtkazish sportlashtirilgan jismoniy tarbiya tarafdorlarida qoniqish uygʻotdi va jismoniy faollikka boʻlgan ehtiyojni oʻstirishda eng muhim tarkibiy qism hisoblanadi hamda maktabning sport faoliyatida ishtirok etishni soʻzsiz ijobiy qoʻllab-quvvatlanishini ta’minlaydi[5:144].

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, jismoniy tarbiya darsini oʻtkazishda qator umumiy talablarni bajarish kerak boʻladi.

Birinchidan, shugʻullanuvchilarni oʻqitish va tarbiyalash butun dars davomida birinchi daqiqadan to oxirgi daqiqagacha amalga oshirib borilishi kerak.

Ikkinchidan, dars oʻtkazishda har qanday yoʻllar bilan boʻlsa ham metodik shablonlardan qochish kerak. Darslarning mazmuni va metodikasini xilma-xil qilish kerakligi vazifalarning doimiy ravishda murakkablashib borishi, shugʻullanuvchilarning organizmi va psixikasida sodir boʻladigan siljishlar dinamikasi, tashqi sharoitning oʻzgaruvchanligi taqozo etadi.

Uchinchidan, shugʻullanuvchilarning shaxsiy xususiyatlarini hisobga olgan holda ularni bir tekisda oʻquv faoliyatiga jalb etish kerak.

Toʻrtinchidan, har bir mashgʻulotdagi oʻquv faoliyatini umumiy metodik tamoyillariga va jismoniy tarbiya tizimining umumiy tamoyillariga qat’iy rioya qilgan holda olib borishi kerak. Darsning ta’siri har tomonlama sogʻlomlashtiruvchi bilim va tarbiya beruvchi boʻlishi kerak.

Beshinchidan, dars oldiga xuddi mazkur mashgʻulotda hal etish mumkin boʻlgan mutlaqo aniq vazifalar qoʻyish kerak. Oʻquv-tarbiya jarayonining umumiy masalalari (kuch-quvvat, tezkorlik, chaqqonlik, chidamlilikni rivojlantirish, gavda shaklini garmonik rivojlantirish va h.k.) hal etilishiga alohida aniq vazifalar tizimini bajarish orqali erishiladi. Tabiiyki, faqat har bir darsni muvaffaqiyatli oʻtkazish yoʻli bilangina, binobarin, har bir oʻquv mashgʻulotida oʻzlashtirilgan mutlaqo aniq natijalar asta-sekin bir-biriga qoʻshilib borgandagina maqsadga erishish mumkin.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Абдуллаев А.А., Ханкельдиев Ш.Х. Жисмоний маданият назарияси ва услубиёти. Тошкент, 2007. – 267 б.
2. Безбородкин П.В. Формирование знаний у учащихся начальных классов на уроках физической культуры: Автореф. дис. … канд. пед. наук. – СПб., 2000. – 22 с.
3. Жуков М.Н. Социально-педагогические и оздоровительные технологии в физическом воспитании детей и подростков с двигательным поведением: Автореф.дис…докт.пед.наук. – М., 2005. – 47 с.
4. Новик Г.В. Оздоровительные занятия для учащихся младшего школьного возраста с учетом особенностей физического развития: Автореф. дис. канд. пед. наук Г. В. Новик. М., 1997. – 23 с.
5. Сонькин В.Д. Валеологический мониторинг состояния здоровья и условий обучения детей и подростков //Теория и практика физический культуры 1998 №7. – С. 144.
6. Умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълимининг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар

Маҳкамасининг қарори 06.04.2017 йилдаги 187-сон.
7. Усмонхўжаев Т.С. ва бошқалар. 500 ҳаракатли ўйинлар. Т.”Bekinmachoq – Plyus”. 2010. – 203 с.
8. Усмонхўжаев Т.С., Тангриев А.Ж. Эрталабки бадантарбия. Начинаем день с зарядки. “Шодлик нашриети”, Ташкент, 2019. – 31 б.
9. Ханкельдиев Ш.Х. Педагогические особенности физического воспитания учащейся молодежи в регионах с жарким климатом Автореф.дис…док.пед.наук.. – М., 1991. – 47 с.
10. The effects of a self – esteem program incorporated into health and physical education classes / Hsiang – Ru Lai, Chang – ming Lu, Jiunn-Chern Jwo [et al.] / Journal of Nursing Research. – 2009. - № 4. – Vol. 17. – P. 233-240.

SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SCP1342V3I8Y2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 8 (3)-2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:
100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Боғланиш учун телефонлар:
(99) 602-09-84 (telegram).